

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ



БЄЛКІНА ДІНА СЕРГІЇВНА

УДК 343.85:343.261(477)

**ПРАВОВІ КОЛІЗІЇ ТА ПРОГАЛИНИ
У СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ**

12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;
кримінально-виконавче право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук

Запоріжжя – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Класичному приватному університеті, м. Запоріжжя.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор
КОЛЬ Олександр Григорович,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки,
професор кафедри політології,
управління та державної безпеки.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
КОНОПЕЛЬСЬКИЙ Віктор Ярославович,
Одеський державний університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри кримінального права
та кримінології;

кандидат юридичних наук, доцент
БОРОВИК Андрій Володимирович,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука,
декан юридичного факультету.

Захист відбудеться «27» жовтня 2020 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.127.07 Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 124.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 114.

Автореферат розісланий «25» вересня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



О. В. Гороховська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Як свідчать офіційні дані, процес виконання-відбування кримінальних покарань в Україні перебуває в критичному стані. Зокрема, порівняно з 1991 р. рівень злочинності в розрахунку на 1 тис. засуджених до позбавлення волі з 3,9 випадків зріс до 4,9 у 2016 р., що підтверджує низьку ефективність реалізації у сфері виконання покарань такого елемента мети покарання (ч. 2 ст. 50 КК) та кримінально-виконавчого законодавства України (ч. 1 ст. 1 КВК), як запобігання злочинам з боку осіб, які відбувають це кримінальне покарання. Низькою є й результативність кримінально-виконавчої діяльності з питань виправлення засуджених (тільки 58% із них звільняються від подальшого відбування покарання умовно-достроково), а також запобігання дисциплінарним та іншим проступкам (у їх структурі злісні порушення встановленого режиму відбування покарання становлять майже 60%) і запобігання суїциду, іншим посяганням на життя й здоров'я засуджених тощо. Не змінились зазначені показники й у 2017–2020 рр.¹ Високим також є рівень корупційних та інших проступків серед персоналу органів та установ виконання покарань: якщо у 1991 р. до кримінальної відповідальності за їх вчинення було притягнуто 19 таких осіб, то з 2016 р. до сьогодні – по більше ніж 100 осіб щорічно².

Неналежна діяльність суб'єктів виконання-відбування покарань і в інших аспектах (не дотримуються визначені законом вимоги щодо харчування, медичного, санітарного та іншого забезпечення засуджених до позбавлення волі; не створено безпечних умов на виробництві; високим є вплив на цих осіб з боку злочинних авторитетів тощо). При цьому однією з детермінант такого стану й змісту кримінально-виконавчої діяльності в Україні є наявність суттєвих прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві. Їх соціально-правова природа є різноманітною: від об'єктивного впливу на нормотворчу та в цілому законодавчу діяльність усталених правових стереотипів і практики виконання-відбування покарань, що сформувалися у сфері виконання покарань України ще в радянську добу (1917–1991 рр.) та тривалий час домінували (1991–2014 рр.) у часи незалежності нашої держави, до суб'єктивно-волюнтаристських підходів до регулювання кримінально-виконавчих правовідносин, які пов'язані з реформуванням сфери виконання покарань, що формуються політиками та іншими особами, які не є фахівцями в

¹ Дані департаменту ДКВС Міністерства юстиції України. URL: <https://kvs.gov.ua/wp-content/uploads/2020/07/zagalna-harakterustuka.pdf>.

² Там само.

цій галузі суспільної діяльності, що, зрештою, негативно впливає як на ефективність процесу виконання-відбування покарань, так і на стан рецидивної злочинності в Україні та в цілому на правопорядок у нашій державі.

Отже, існує складна прикладна проблема, що потребує вирішення, зокрема на науковому рівні. Певні напрацювання з окресленої проблематики мають К. А. Автухов, В. А. Бадира, Є. Ю. Бараш, В. С. Батиргарєєва, Ю. В. Баулін, І. Г. Богатирьов, О. І. Богатирьова, В. І. Борисов, В. В. Василевич, А. П. Гель, В. В. Голіна, Б. М. Головкін, В. К. Грищук, Т. А. Денисова, О. М. Джужа, А. В. Кирилюк, І. О. Колб, О. Г. Колб, В. Я. Конопельський, І. М. Копотун, М. І. Лисенко, М. С. Пузирьов, О. В. Романенко, А. В. Савченко, А. Х. Степанюк, В. Я. Тацій, В. М. Трубников, С. Я. Фаренюк, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк, Ю. А. Чеботарьов, В. І. Шакун, О. О. Шкута, І. С. Яковець та ін. Водночас досі на дисертаційному рівні питання впливу прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України на стан та ефективність кримінально-виконавчої діяльності не розкрито, що й зумовило вибір об'єкта, предмета, мети й завдань цієї роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 25.08.2015 № 501/2015); Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» (Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015); Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр. (Указ Президента України від 20.05.2015 № 266/2015); Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи (розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 № 654-р), відповідних Планів дій Кабінету Міністрів України щодо їх реалізації, а також науково-дослідної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, одним з виконавців якої є здобувачка.

Мета і задачі дослідження. *Метою дослідження* є розробка науково обґрунтованих засобів усунення правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України для зменшення їх негативного впливу на ефективність процесу виконання-відбування покарань.

Для досягнення цієї мети поставлено такі *завдання*:

- визначити стан дослідження в науці проблем, що стосуються правових колізій і прогалин у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України;
- обґрунтувати поняття та зміст правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві й законодавстві України;
- розкрити зміст правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України в контексті його гармонізації з нормами міжнародного права;

– визначити вплив правових прогалин і колізій на ефективність реалізації мети й завдань кримінально-виконавчого права та законодавства України та правопорядок в органах і установах виконання покарань;

– висвітлити вплив правових прогалин і колізій на стан рецидивної та пенітенціарної злочинності в Україні;

– з’ясувати вплив правових прогалин і колізій на процес виконання-відбування покарань в Україні;

– визначити напрями підвищення ефективності кримінально-виконавчої діяльності в Україні як елемента державної політики у сфері виконання покарань;

– розкрити потенціал удосконалення законодавства та правозастосовної діяльності як способу подолання й усунення правових прогалин та колізій;

– визначити роль підвищення рівня ефективності кримінально-виконавчої діяльності в усуненні детермінант правових прогалин і колізій у відповідній галузі права та законодавства.

Об’єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у зв’язку з удосконаленням правового забезпечення кримінально-виконавчої діяльності в Україні.

Предмет дослідження – правові колізії та прогалини в сучасному кримінально-виконавчому праві України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить діалектичний метод наукового пізнання соціально-правових явищ у їх суперечностях, розвитку та змінах, що надало змогу з’ясувати вплив прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України, на ефективність процесу виконання-відбування покарань (розділи 1–3). *Історико-правовий метод* використано для встановлення детермінант виникнення й розвитку правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України (підрозділ 1.1, розділ 3); *порівняльно-правовий* – для визначення співвідношення й змісту понять, що закріплені в міжнародно-правових актах, які регулюють сферу виконання покарань, та в національному кримінально-виконавчому законодавстві, а також у проектах законів та інших нормативно-правових джерелах (підрозділи 1.3, 3.1); *формально-логічний (догматичний)* – для з’ясування сутності й змісту понять «правова прогалина» та «правова колізія», інших правових понять і категорій (підрозділ 1.2); *логіко-правовий* – для виявлення змісту проблем законодавчого процесу, що пов’язані з нормотворенням у сфері виконання покарань, а також з наявністю правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України (розділ 2); *дедукції та моделювання* – для обґрунтування шляхів усунення правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві (розділ 3); *аналізу* – для визначення сутності й змісту нормативно-правових

актів, що належать до джерел кримінально-виконавчого законодавства України, та виявлення в ньому правових прогалин і колізій (підрозділи 1.1, 1.3, розділ 2); *системний* – для встановлення діалектичного зв'язку норм кримінально-виконавчого законодавства й інших галузей права (підрозділ 1.2, розділ 2); *індукції* та *сходження від абстрактного до конкретного* – для з'ясування змісту сучасної кримінально-виконавчої політики і її впливу на реформування кримінально-виконавчого законодавства (підрозділи 1.1, 3.1); *статистичні* та *структурного аналізу* – для надання загальної характеристики сучасного стану кримінально-виконавчої діяльності в Україні з урахуванням правових прогалин і колізій у законодавстві (підрозділ 3.2), а також вивчення змісту й теоретико-прикладного значення тих емпіричних матеріалів, які стосуються окресленої проблематики дослідження (зокрема, аналізу змісту 186 підзаконних нормативно-правових актів, які регулювали сферу виконання покарань України в 1991–2020 рр.).

Емпіричну базу дослідження становлять дані державної статистики; інформація з Єдиного реєстру досудових розслідувань; статистична та аналітична інформація Офісу Генерального прокурора України; дані зі звітів Міністерства юстиції України; архівні матеріали ДКВС України за 1991 р. – I половину 2020 рр., а також результати анонімного опитування персоналу органів та установ виконання покарань та засуджених, які відбували покарання у виді позбавлення волі (Волинська, Рівненська, Львівська, Київська та Харківська області).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному дослідженні проблем, пов'язаних із впливом на ефективність кримінально-виконавчої діяльності правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України, і науковому обґрунтуванні шляхів усунення та послаблення їх впливу на ефективність процесу виконання-відбування покарань. У роботі сформульовано низку доктринальних положень, висновки й рекомендації, що мають важливе теоретичне та практичне значення, зокрема:

вперше:

– науково обґрунтовано способи усунення та подолання правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України шляхом удосконалення КВК, Законів України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» та «Про попереднє ув'язнення», а також проектів законів, що мають регулювати сферу виконання покарань (пропозиції спрямовані у відповідний комітет Верховної Ради України);

– доведено вплив правових прогалин і колізій, що мають місце в кримінально-виконавчому праві та законодавстві України, на ефективність процесу виконання-відбування покарань, а саме: встановлено, що їх наявність не лише знижує результативність кримінально-виконавчої діяльності, а і є

однією з детермінант, що дестабілізує правопорядок у сфері виконання покарань;

– визначено закономірності виникнення та розвитку правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України й здійснено періодизацію цього процесу, а саме: 1) 1991–2003 рр. – регулювання кримінально-виконавчих правовідносин ВТК 1971 р., відомчими актами МВС України та ДДУПВП; 2) 2004–2014 рр. – прийняття КВК та внесення в нього змін і доповнень, спрямованих на приведення умов і порядку виконання покарань у відповідність до європейських стандартів; 3) 2014 р. – наш час – активні, але безсистемні реформи у сфері виконання покарань;

– з’ясовано зміст та сформульовано авторське визначення поняття «правова прогалина» в кримінально-виконавчому законодавстві України, під яким запропоновано розуміти повну або часткову відсутність законодавчої регламентації тих чи інших суспільних відносин, що потребують правового регулювання у сфері виконання покарань, з урахуванням нормотворчої техніки та принципів нормотворчості;

удосконалено:

– теоретичні підходи до гармонізації національного кримінально-виконавчого законодавства із законодавством Європейського Союзу та міжнародно-правовими нормами, яка має здійснюватися за основоположним принципом визнання пріоритету Конституції України й несуперечливості їй міжнародних договорів, згоду на які надала Верховна Рада України;

– доктринальні погляди на способи зменшення негативного впливу правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України на ефективність реалізації мети й завдань цієї галузі права та правопорядок в органах і установах виконання покарань;

– теоретико-прикладні засади діяльності, спрямованої на зниження рівня впливу правових прогалин і колізій кримінально-виконавчого законодавства України на стан рецидивної та пенітенціарної злочинності, а саме: доведено необхідність зміни ст. 34 КК України шляхом доповнення її положенням про те, що рецидивом злочину потрібно визнавати вчинення будь-якого кримінального правопорушення, що логічно впливає зі змісту положень ст. 2, 11, 23–27 КК України, у яких визначено підстави кримінальної відповідальності, поняття злочину, види й форми вини;

набули подальшого розвитку:

– наукові положення щодо сутності правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України та обґрунтовано необхідність активізації їх усунення й подолання в контексті адекватного правового забезпечення процесу реформування сфери виконання покарань;

– теоретичні підходи до актуалізації проблематики розроблення пенітенціарних засад процесу виконання та відбування покарань у межах реалізації сучасної державної кримінально-виконавчої політики, що вимагає розроблення й упровадження відповідної концепції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що положення дисертації мають як теоретичне, так і практичне значення. Їх використовують у різних сферах, зокрема, у:

– *законодавчій діяльності* – з метою вдосконалення чинного кримінально-виконавчого законодавства України (лист-впровадження Комітету Верховної Ради України з питань правової політики від 26.03.2020 № 1-26/17-2020/17350 (44120); лист від 17.03.2020 № 123-01-23);

– *практичній діяльності* – для підвищення ефективності кримінально-виконавчої діяльності (акт впровадження від 16.03.2020 № 975-20/12 Білоцерківської виправної колонії (№ 35));

– *навчальному процесі* – при розробці та викладанні дисципліни «Кримінально-виконавче право України» й спецкурсів кримінально-виконавчого спрямування (акт впровадження Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Степана Дем'янчука від 11.03.2020).

Особистий внесок здобувача. Викладені в дисертації положення, що становлять наукову новизну роботи, сформульовано автором особисто. Внесок здобувача в опублікованих у співавторстві наукових працях конкретизовано в списку публікацій. Положення й висновки співавторів у цій дисертації не використовувались.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження оприлюднені на наукових і науково-практичних конференціях, круглих столах: Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні кримінологічні дослідження: методи, напрями, перспективи» (м. Київ, 2019 р.); Всеукраїнській конференції «Вдосконалення правового механізму захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах євроінтеграції» (м. Львів, 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук – 2020» (м. Чернігів, 2020 р.); Міжвідомчому науково-практичному круглому столі «Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення, присвяченому пам'яті професора Закалюка А. П.» (м. Київ, 2020 р.); Міжнародному науково-практичному круглому столі «Сучасні тренди кримінального права, кримінально-виконавчого права, криміналістики та кримінального процесу» (м. Львів, 2020 р.).

Публікації. Основні положення дисертації викладено в 12 публікаціях, з яких: 3 – навчальні посібники, 3 – статті в наукових фахових виданнях України, 2 – статті в зарубіжних виданнях (Республіка Молдова, Республіка Польща), 4 – матеріали конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (293 найменування на 36 сторінках) та 12 додатків на 59 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 285 сторінок, з них основний текст – 190 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, задачі, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів; надано відомості щодо кількості публікацій, структури й обсягу роботи.

Розділ 1 «Теоретичні, методологічні та прикладні засади дослідження правових колізій і прогалин у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України» містить три підрозділи.

У підрозділі 1.1 *«Стан і методологія дослідження в науці проблем, що стосуються правових колізій та прогалин у кримінально-виконавчому праві й законодавстві України»* визначено три періоди, упродовж яких були сформовані детермінанти появи прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України, а саме:

1) 1991–2003 рр. – регулювання кримінально-виконавчих правовідносин у сфері виконання покарань ВТК, що був прийнятий ще в грудні 1970 р. та який, незважаючи на внесені в нього з 1991 р. зміни й доповнення, по суті відображав ідеологію та психологію тоталітарної держави – СРСР, у складі якої функціонували й органи та установи виконання покарань;

2) 2004–2014 рр. – від набуття чинності з 01.01.2004 новим КВК до прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів» у квітні 2014 р.;

3) 2014 р. – наш час – активні, але безсистемні реформи у сфері виконання покарань.

В основу цієї періодизації покладено критерій законодавчого регулювання суспільних відносин, у результаті якого й видозмінювалось кримінально-виконавче законодавство України, а також усувались правові колізії та прогалини. Встановлено, що в усіх визначених вище періодах безпосередньо проблематика пошуку шляхів та способів усунення й подолання правових колізій і прогалин у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України не була предметом системного дослідження монографічного рівня. Окремі аспекти проблематики розглядали в плані обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення кримінально-виконавчого права та законодавства при аналізі

інших питань кримінально-виконавчої діяльності, що негативно позначилося на науково-теоретичному обґрунтуванні процесу реформування сфери виконання покарань, яке здійснювалось із часів незалежності України й триває нині. Обґрунтовано методологічну основу цієї наукової розробки, де провідним підходом визнано діалектичний, що надало змогу об'єктивно оцінити сучасний стан кримінально-виконавчого законодавства України з урахуванням правових прогалин і колізій у ньому та комплекс логічних, загально- та спеціально-наукових методів.

У підрозділі 1.2 *«Поняття та зміст правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України»* розкрито сутність і зміст правових прогалин та колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України й сформульовано авторські визначення цих понять. Встановлено, що наявність правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві негативно впливає на ефективність реалізації на практиці визначених у законі завдань та досягнення його мети (ст. 1 КВК України), оскільки створюють особливий вид детермінант низького рівня запобігання злочинам і правопорушенням в органах та установах виконання покарань. Правові прогалини й колізії в кримінально-виконавчому законодавстві у випадках їх несвоєчасного усунення та подолання набувають затяжних форм і у вигляді негативних тенденцій ускладнюють приведення його норм у відповідність до законодавства Європейського Союзу, інших визнаних стандартів поведінки із засудженими, а також гальмують або зводять нанівець позитивні реформи в напрямі перетворення кримінально-виконавчої системи на пенітенціарну. З'ясовано, що наявні прогалини й колізії у кримінально-виконавчому праві та законодавстві не надають змоги підвищити рівень правової свідомості, культури й професіоналізму як персоналу органів та установ виконання покарань, так і інших учасників кримінально-виконавчих правовідносин. Більше того, вони в кінцевому результаті приводять до суттєвих порушень прав і свобод засуджених, що стає предметом розгляду в ЄСПЛ, та лягають важким тягарем на Державний бюджет України у зв'язку з необхідністю виконання його рішень.

У підрозділі 1.3 *«Зміст правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України в контексті його гармонізації з нормами міжнародного права й практики»* проаналізовано детермінанти, що сприяють їх появі. Зокрема, такими факторами запропоновано визнати: а) низький рівень виконання органами державної влади України взятих на себе міжнародних зобов'язань, що стосуються адаптації кримінально-виконавчого законодавства та практики до норм Європейського Союзу; б) незадовільний стан фінансового, матеріально-технічного й іншого ресурсного забезпечення процесу гармонізації; в) українопопулістська та безвідповідальна поведінка

вищих посадових осіб України, включаючи й керівництво ДДУПВП (а в подальшому – ДПтС) у питаннях реалізації державної політики у сфері виконання покарань, а саме: з одного боку, ці суб'єкти публічно та в друкованих виданнях заявляли про наміри створювати пенітенціарну систему, а з іншого – й надалі в управлінні та в інших сферах життєдіяльності органів і установ виконання покарань дотримувалися догм кримінально-виконавчої системи, гальмуючи таким чином вирішення проблем її розвитку; г) невдалі та професійно неграмотні переклади текстів в Україні тих міжнародно-правових актів, які стосувалися сфери виконання покарань, що призвело до низки колізій у правозастосовній практиці та в наукових джерелах у виді вживання слів, понять, категорій, які фактично суперечать визначенням понятійно-категоріального апарату кримінально-виконавчого законодавства (наприклад: «в'язні» замість «засуджені» або «ув'язнені під варту»; «пенітенціарні установи» замість «установ виконання покарань»; «місця ув'язнення» замість «місця попереднього ув'язнення» або «місця позбавлення волі» тощо).

Розділ 2 «Вплив правових прогалин і колізій на ефективність реалізації мети й завдань кримінально-виконавчого законодавства України та правопорядок в органах і установах виконання покарань» містить три підрозділи.

У підрозділі 2.1 *«Вплив правових прогалин і колізій на ефективність реалізації мети й завдань кримінально-виконавчого законодавства України»* проаналізовано стан впливу останніх на зниження результативності кримінально-виконавчої діяльності. Акцентовано на наявності прогалин і колізій у тих правових нормах, які закріплюють мету й завдання цієї галузі, а також певну невідповідність цих норм положенням закону України про кримінальну відповідальність із зазначених питань. Такий підхід законодавця привів до того, що на практиці неналежним чином здійснюється діяльність з виконання та відбування кримінальних покарань і гальмується процес адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу та в цілому до міжнародно-правових стандартів поведження із засудженими. Встановлено також, що однією з детермінант існування правових колізій і прогалин у питаннях визначення мети покарання, є дискусійність у розумінні сутності та мети покарання в цілому. Вказано на нагальну потребу в ґрунтовній розробці цієї проблеми на теоретичному (концептуальному) рівні, зважаючи на її вагомому практичну значущість як для законодавців, так і для суб'єктів та учасників кримінально-виконавчих правовідносин. Доведено необхідність узгодження правових термінів, що вживаються у КК і КВК та пов'язані зі змістом мети й завдань покарання кримінально-виконавчого законодавства, а саме: «правове забезпечення», «охорона прав», «захист прав», «законні інтереси» тощо, – та запропоновано їх авторське визначення. Зокрема,

правового забезпечення як встановлення на законодавчому рівні відповідних гарантій та створення належних умов для реалізації мети завдань певної галузі законодавства.

У підрозділі 2.2 «Вплив правових прогалин і колізій на стан рецидивної та пенітенціарної злочинності в Україні» зазначено, що з 1991 р. до сьогоднішнього дня питома вага зазначених видів злочинності в загальній її структурі щорічно є незмінною. Більше того, за допомогою статистичних методів дослідження визначено як кореляційний зв'язок між загальною й рецидивною злочинністю (зростання першої сприяє збільшенню кількості рецидиву злочинів і навпаки), так і між останньою та пенітенціарною злочинністю, що досить важливо в контексті розробки комплексу заходів, спрямованих на усунення прогалин і колізій у чинному законодавстві України. На підставі отриманих результатів дослідження зроблено висновок, що подальше звільнення суб'єктів законодавчої ініціативи щодо приведення кримінально-виконавчого законодавства у відповідність до вимог Конституції України, а також до тих міжнародних договорів, які стали частиною національного законодавства, та зменшення у зв'язку із цим кількості відомчих нормативно-правових актів, які замість закону регулюють кримінально-виконавчі правовідносини, не надасть змоги не лише об'єктивно знизити рівень рецидивної та пенітенціарної злочинності в нашій державі, а й ефективно реалізовувати на практиці законодавчо визначені завдання та цілком досягти відповідних цілей покарання.

У підрозділі 2.3 «Вплив правових прогалин і колізій на процес виконання-відбування покарань в Україні» із застосуванням статистичних методів оцінювання змісту кримінально-виконавчої діяльності впродовж 1991–2020 рр., а також історико-правового та логічного методів пізнання кримінально-виконавчих явищ і процесів обґрунтовано висновок, що прогалини й колізії в кримінально-виконавчому законодавстві виступають корелянтами негативного впливу на ефективність процесу виконання-відбування покарань. Встановлено, що ні зміна підпорядкованості органів та УВП (1991–1999 рр. – МВС України; 1999–2010 рр. – самостійне їх функціонування в системі державних органів виконавчої влади; 2011–2012 рр. – часткове підпорядкування Міністерству юстиції України, 2012 р. – по теперішній час), ні зменшення кількості установ виконання покарань та засуджених до позбавлення волі, ні інші організаційно-управлінські реформи у сфері виконання покарань (як-от: ліквідація територіальних управлінь ДПтС та створення міжтериторіальних управлінь виконання покарань Міністерства юстиції України у 2016 р.) не дадуть позитивних результатів, якщо не трансформувати кримінально-виконавчу політику (законодавство та практику) у пенітенціарну, а також належним чином

забезпечити цей процес науковими, фінансовими, матеріально-технічними та іншими ресурсами.

Розділ 3 «Основні шляхи вдосконалення засобів подолання правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України» містить три підрозділи.

У підрозділі 3.1 *«Роль державної політики у сфері виконання покарань і пробації в підвищенні ефективності кримінально-виконавчої діяльності в Україні»* доведено необхідність трансформації кримінально-виконавчої політики України в пенітенціарну, а також реалізації у зв'язку із цим відповідних перетворень у нормативній та правозастосовній діяльності у сфері виконання покарань. Констатовано, що без системного та логічного впровадження змістовних елементів пенітенціарної політики в процес виконання-відбування покарань неможливо вивести на якісно новий рівень нормотворчу діяльність, пов'язану з усуненням прогалин і колізій у відповідному законодавстві, за допомогою якого реалізуються концептуально-доктринальні засади цієї державної політики України. Обґрунтовано висновок про те, що ефективність та результативність внесення змін і доповнень в чинне кримінально-виконавче законодавство України (до трансформації його в пенітенціарне) прямо зумовлено змістом державної політики України у сфері виконання покарань і пробації. Навіть обравши цей напрям реформ, без цільового й повного фінансового та матеріально-технічного державного забезпечення, а також без видозміни нормотворчих підходів і практики виконання-відбування покарань її завдання навряд чи можуть бути вирішеними.

У підрозділі 3.2 *«Удосконалення нормотворчої та законодавчої діяльності як спосіб усунення правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві»* встановлено детермінанти прогалин і колізій у зазначеній галузі права, а саме: а) низький рівень правової свідомості та правової культури суб'єктів законодавчої ініціативи; б) недотримання, а подекуди свідоме порушення, суб'єктами нормотворчості принципу верховенства права у формі прийняття нормативно-правових актів, які суперечать закону та Конституції України, унаслідок відсутності на сьогодні юридичної відповідальності за таку діяльність і за службову некомпетентність при розробці проєктів правових джерел; в) неврахування при визначенні критеріїв оцінювання ефективності кримінально-виконавчої діяльності впливу на цей процес прогалин і колізій у законодавстві, а також безсистемне їх усунення та відтворення в подальшій нормотворчій і законодавчій діяльності.

У підрозділі 3.3 *«Підвищення рівня ефективності кримінально-виконавчої діяльності як напрям усунення детермінант правових прогалин і колізій у праві*

та законодавстві України» доведено важливість підвищення рівня ефективності кримінально-виконавчої діяльності та її оцінювання за міжнародно-правовими критеріями. Таке підвищення ефективності включає: 1) ефективність реалізації таких елементів мети кримінально-виконавчого законодавства, як запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами, зокрема персоналом ДКВС, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими; 2) ефективність використання у кримінально-виконавчій діяльності визначених у законі засобів захисту; 3) належне матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі (ст. 115 КВК) та ув'язнених під варту; 4) дотримання на практиці особливостей режимів виконання-відбування покарання у виді позбавлення волі (глави 20, 21, 22 КВК) та ув'язнення під варту; 5) відповідне медичне обслуговування засуджених, позбавлених волі та ув'язнених під варту; 6) вимогливий підбір кадрів ДКВС, їх підготовку й підвищення професійної кваліфікації, а також гідний рівень соціального захисту та грошового забезпечення; 7) налагодження взаємодії й залучення до участі в кримінально-виконавчій діяльності інших учасників кримінально-виконавчих правовідносин (правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування, громадських організацій тощо).

ВИСНОВКИ

У ході дослідження здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що виявилось у комплексному дослідженні правових колізій та прогалин у сучасному кримінально-виконавчому праві України. Одержані результати надали змогу сформулювати низку висновків і пропозицій, які мають теоретичне та практичне значення.

1. Встановлено стан дослідження в науці проблем, що стосуються правових колізій і прогалин у кримінально-виконавчому законодавстві України, а саме з 1991 р. до сьогодні жодних дисертаційних розробок з окресленої тематики науковцями спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право не проводилось, що негативно впливало на процеси реформування сфери виконання покарань, які здійснювались із часів незалежності України і тривають нині. Визначено негативні тенденції в нормотворчій діяльності України з 1991 р., що є однією з детермінант появи правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві, а саме: а) невключення до джерел цього законодавства (ст. 2 КВК) Конституції України та порушення у зв'язку із цим вимог принципу верховенства права; б) регулювання кримінально-виконавчих правовідносин не законодавчими актами, а відомчими нормативно-правовими актами, які не

належать до тих, що охоплюються терміном «законодавство»; в) використання в нормативно-правових актах взаємовиключних термінів, таких як «кримінально-виконавча система, установи, право тощо» та «пенітенціарна система, пенітенціарні установи, право тощо»; г) поспішне й бездумне включення в національне законодавство тих термінів, що використовуються в нормах міжнародного права, але не відображені на нормативному рівні в Україні («ув'язнені» замість «засуджені»; «тюрми» та «виправні колонії» замість «установи виконання покарань»; «тюремне ув'язнення» замість «позбавлення волі» тощо).

2. З'ясовано зміст поняття «правові прогалини й колізії у кримінально-виконавчому законодавстві України» та запропоновано доповнити ст. 104 КВК ч. 3 такого змісту: «Об'єкти запобіжної діяльності та порядок її здійснення визначаються цим Кодексом та іншими законодавчими актами України».

3. З'ясовано зміст правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України, що стали наслідком його гармонізації з нормами міжнародного права та практики. Якщо наша держава поспіхом буде брати на себе ті чи інші міжнародні зобов'язання, включаючи ті, що стосуються сфери виконання покарань, не маючи при цьому ні відповідної правової науково обґрунтованої концепції, ні інших ресурсів забезпечення (правового, організаційно-управлінського, фінансового, матеріально-технічного та іншого характеру), а також надалі зволікатиме з їх виконанням, неможливо буде не лише цілком удосконалити чинне законодавство (зокрема, кримінально-виконавче), а й навіть ліквідувати правові прогалини та колізії в ньому, які, у свою чергу, впливають на ефективність діяльності її правоохоронної системи та знижують у зв'язку із цим рівень охорони й захисту основоположних прав і свобод людини та громадянина, загально визнаних у нормах міжнародного права.

4. Встановлено сутність та зміст правових прогалин і колізій, що стосуються мети й завдань кримінально-виконавчого законодавства, а також доведено їх вплив на ефективність кримінально-виконавчої діяльності в Україні. Для їх усунення запропоновано ч. 1 ст. 1 КВК викласти в новій редакції: «Метою кримінально-виконавчого законодавства України є правове забезпечення реалізації визначених у законі та вироку суду правообмежень для засуджених (кари, виправлення та ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню ними та іншими особами кримінальних правопорушень, а також запобігання тортурам і нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими)».

5. Доведено вплив правових прогалин і колізій на стан рецидивної та пенітенціарної злочинності в Україні, що виявляється у формі особливої детермінанти вчинення повторних злочинів раніше судимими особами. Обґрунтовано необхідність видозміни змісту ст. 34 КК та викладення її в новій

редакції: «Рецидивом злочинів визнається вчинення нового злочину особою, що має судимість за раніше вчинений злочин, яка не знята і не погашена в установленому законом порядку».

6. Встановлено негативний вплив правових прогалин і колізій на процес виконання-відбування покарань в Україні. З метою усунення детермінант, які сприяють цьому явищу, науково обґрунтовано необхідність доповнення ст. 135 зазначеного Кодексу ч. 8 такого змісту: «У ході процедури дисциплінарного провадження адміністрація колонії зобов'язана встановити причини та умови, які сприяли вчиненню правопорушення з боку засудженого, та вжити негайних заходів щодо їх нейтралізації, блокування, усунення тощо».

7. Обґрунтовано необхідність видозміни змісту державної політики у сфері виконання покарань і пробації України як необхідної умови підвищення ефективності діяльності, пов'язаної з усуненням правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України, а також запропоновано доповнити ч. 2 ст. 3 КВК словосполученням «а також з урахуванням фінансових, матеріально-технічних та інших можливостей держави і суспільства» й викласти її в новій редакції: «Порядок і умови виконання та відбування покарань визначаються й забезпечуються відповідно до законодавства, яке діє на час виконання та відбування покарання, а також з урахуванням фінансових, матеріально-технічних та інших можливостей держави й суспільства».

8. Доведено необхідність удосконалення нормотворчої та законодавчої діяльності як одного із засобів і напрямів усунення прогалин та колізій у кримінально-виконавчому праві й законодавстві України, а також необхідної об'єктивної умови підвищення ефективності кримінально-виконавчої діяльності. Запропоновано ч. 2 ст. 95 КВК доповнити реченням такого змісту: «При переведенні засудженого до позбавлення волі з дільниці карантину, діагностики й розподілу в інші структурні дільниці колонії або в колонію іншого рівня безпеки індивідуальна програма соціально-виховної роботи доповнюється додатками, що передбачають особливості його тримання у цих дільницях чи колоніях, а також заходи підготовки засудженого до звільнення від покарання та забезпечення контролю й нагляду за цією особою в порядку, визначеному законом».

9. Встановлено взаємозв'язок і взаємодію між діяльністю, пов'язаною з підвищенням рівня ефективності кримінально-виконавчої діяльності, та ліквідацією детермінант правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому праві та законодавстві України. Запропоновано доповнити ч. 1 ст. 118 КВК реченням такого змісту: «Праця засуджених у кримінально-виконавчих установах закритого типу має на меті не стільки отримання прибутку, скільки створення умов для самозабезпечення цих осіб на свободі».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчальні посібники

1. Застосування в Україні заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї до засуджених, позбавлених волі: правові підстави, теорія і практика : навч. посіб. / Д. С. Белкіна, О. Г. Колб, І. О. Колб та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Г. Колба. Луцьк : СПД Гадяк Ж. В. Друкарня «Волиньполіграф» ТМ, 2020. 696 с.

Особистий внесок здобувача: визначено зміст державного контролю, його види та напрями вдосконалення за практикою застосування до засуджених заходів вгамування.

2. Кримінально-виконавча діяльність прокуратури у сфері виконання покарань : навч. посіб. / Д. С. Белкіна, О. Г. Колб, Ю. О. Новосад та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Г. Колба. Луцьк : СПД Гадяк Ж. В. Друкарня «Волиньполіграф» ТМ, 2020. 640 с.

Особистий внесок здобувача: проаналізовано ефективність кримінально-виконавчої діяльності прокуратури України.

3. Запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації установи виконання покарань : навч. посіб. / Д. С. Белкіна, О. Г. Колб, І. О. Колб та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук., проф. О. Г. Колба. Луцьк : СПД Гадяк Ж. В. Друкарня «Волиньполіграф» ТМ, 2020. 320 с. (Рекомендовано МОН України).

Особистий внесок здобувача: здійснено характеристику особи злочинця, який вчиняє злісну непокору вимогам адміністрації установи виконання покарань.

Статті в наукових фахових виданнях України

4. Белкіна Д. С. Про деякі змістовні колізії та недоречності сучасної державної політики у сфері виконання покарань України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2 (23). Т. 2. С. 74–78.

5. Белкіна Д. С. Зміст правових прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України в контексті його гармонізації з нормами міжнародного права та практики. *Право*. Ужгород : Ужгород. нац. ун-т, 2020. Вип. 61. Т. 2. С. 76–79.

6. Белкіна Д. С. Правові колізії та прогалини, що стосуються змісту запобіжної діяльності у місцях позбавлення волі. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2020. № 1 (11). С. 205–213.

Статті в зарубіжних виданнях

7. Белкіна Д. С. Про деякі закономірності виникнення правових прогалин і колізій в кримінально-виконавчому законодавстві України. *Knowledge. Education. Law. Management*. Lodz [Poland], 2019. № 3/4 (27/28). Р. 18–29.

8. Белкіна Д. Правові прогалини і колізії у кримінально-виконавчому законодавстві України: поняття та зміст. *JURNALUL JURIDIC NATIONAL: TEORIE I PRACTICĂ S.R.L.* 2020. № 3 (43). Р. 77–82.

Матеріали конференцій

9. Белкіна Д. С., Колб О. Г. Про деякі правові прогалини та колізії, що стосуються загальносоціального запобігання корупційним злочинам в Україні. *Вдосконалення правового механізму захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах євроінтеграції*: матеріали Всеукр. конф. (м. Львів, 27 березня 2020 р.). Львів: Ін-т права, психології та інноваційної освіти Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2020. С. 188–189.

Особистий внесок здобувача: з'ясовано соціально-правову природу наявності прогалин і колізій у законодавстві України.

10. Белкіна Д. С., Колб О. Г. Про деякі періоди усунення правових колізій та прогалин у кримінально-виконавчому законодавстві України. *Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук – 2020*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 23–24 квітня 2020 р.). Чернігів: Академія ДПтС, 2020. С. 96–98.

Особистий внесок здобувача: визначено періоди формування детермінант появи прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України в 1991–2019 рр.

11. Белкіна Д. С., Коваленко В. В. Вплив правових прогалин і колізій на процес виконання – відбування покарань в Україні. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення, присвяченому пам'яті професора Закалюка А. П.*: матеріали Міжвідом. наук.-практ. кругл. столу (м. Київ, 28 травня 2020 р.). Київ: НАВС, 2020. С. 118–119.

Особистий внесок здобувача: встановлено вплив причин та умов, пов'язаних з наявністю прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України, на ефективність кримінально-виконавчої діяльності.

12. Белкіна Д., Джамадзе Т. Мета покарання і мета кримінально-виконавчого законодавства: співвідношення цих норм та їх взаємовплив. *Сучасні тренди кримінального права, кримінально-виконавчого права, криміналістики та кримінального процесу*: зб. тез Міжнарод. наук.-практ.

круглого столу (м. Львів, 10 червня 2020 р.). Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2020. С. 172–173.

Особистий внесок здобувача: доведено невідповідність мети покарання й мети кримінально-виконавчого законодавства України; запропоновано науково обґрунтовані заходи, спрямовані на усунення існуючих у зв'язку із цим правових прогалин і колізій.

АНОТАЦІЯ

Белкіна Д. С. Правові колізії та прогалини у сучасному кримінально-виконавчому праві України. – Кваліфікована наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2020.

У роботі сформульовано низку доктринальних положень, висновків і рекомендацій, що мають важливе теоретичне й практичне значення. Зокрема, вперше сформульовано науково обґрунтовані теоретичні, правові та практичні засади, що стосуються шляхів усунення в кримінально-виконавчому законодавстві України прогалин і колізій. Доведено вплив прогалин і колізій, що мають місце у кримінально-виконавчому законодавстві України, на ефективність процесу виконання-відбування покарань, а саме: встановлено, що їх наявність не лише знижує результативність кримінально-виконавчої діяльності, а і є однією з детермінант, що дестабілізує правопорядок у сфері виконання покарань. Крім цього, визначено закономірності виникнення та розвитку прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України та здійснено періодизацію цього процесу, а саме: 1) 1991–2003 рр. – регулювання кримінально-виконавчих правовідносин ВТК 1971 р., відомчими актами МВС України та ДДУПВП; 2) 2004–2014 рр. – прийняття КВК та внесення в нього змін і доповнень, спрямованих на приведення умов та порядку виконання покарань у відповідність до європейських стандартів; 3) 2014 р. – наш час – активні, але безсистемні реформи у сфері виконання покарань. З'ясовано зміст та сформульовано авторське визначення поняття «правова прогалина» в кримінально-виконавчому законодавстві України як повної або часткової відсутності законодавчої регламентації тих чи інших суспільних відносин, що потребують правового регулювання у сфері виконання покарань, з урахуванням нормотворчої техніки та принципів нормотворчості.

Ключові слова: правові прогалини, правові колізії, кримінально-виконавче законодавство, детермінанти, сфера виконання покарань, засуджений, персонал колоній, міжнародні стандарти.

АННОТАЦИЯ

Белкина Д. С. Правовые коллизии и пробелы в современном уголовно-исполнительном праве Украины. – Квалифицированная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Классический приватный университет, Запорожье, 2020.

В работе сформулирован ряд доктринальных положений, выводов и рекомендаций, имеющих важное теоретическое и практическое значение. В частности, впервые сформулированы научно обоснованные теоретические, правовые и практические основы, касающиеся путей устранения в уголовно-исполнительном законодательстве Украины существующих пробелов и коллизий, которые в виде сравнительной таблицы направлены в соответствующий комитет Верховной Рады Украины и связаны с усовершенствованием УИК Украины, Законов Украины «О Государственной уголовно-исполнительной службе Украины» и «О предварительном заключении», а также проектов законов, которые должны регулировать сферу исполнения наказаний.

Доказано влияние пробелов и коллизий, имеющих место в уголовно-исполнительном законодательстве Украины, на эффективность процесса выполнения-отбывания наказаний, а именно: установлено, что их наличие не только снижает результативность уголовно-исполнительной деятельности, но и выступает одной из детерминант, дестабилизирующих правопорядок в сфере исполнения наказаний.

Определены закономерности возникновения и развития пробелов и коллизий в уголовно-исполнительном законодательстве Украины и осуществлена периодизация этого процесса:

а) 1991–2003 гг., когда уголовно-исполнительные правоотношения регулировались ИТК Украины 1971 г. и ведомственными актами МВД Украины и Государственного департамента Украины по исполению наказаний;

б) 2004–2014 гг. – принятие УИК Украины и внесение в него изменений и дополнений, направленных на приведение условий и порядка исполнения наказаний в соответствие с европейскими стандартами;

в) 2014 г. – по настоящее время – период активных, но бессистемных реформ в сфере исполнения наказаний.

Выяснено содержание и сформулировано авторское определение понятия «правовой пробел» в уголовно-исполнительном законодательстве Украины, под которым предложено понимать соответственно полное или частичное отсутствие законодательной регламентации тех или иных общественных

отношений, требующих правового регулирования в сфере исполнения наказаний, с учетом нормотворческой техники и принципов нормотворчества.

Усовершенствованы теоретические подходы, касающиеся гармонизации национального уголовно-исполнительного законодательства с законодательством Европейского Союза и международно-правовыми нормами, которая должна осуществляться по основополагающим принципам признания приоритета Конституции Украины и непротиворечия ей международных договоров, согласие на которые дала Верховная Рада Украины; доктринальные взгляды на способы уменьшения негативного влияния пробелов и коллизий в уголовно-исполнительном законодательстве Украины на эффективность реализации целей и задач данной отрасли права и правопорядок в органах и учреждениях исполнения наказаний; теоретико-прикладные основы деятельности, направленной на снижение уровня воздействия пробелов и коллизий уголовно-исполнительного законодательства Украины на состояние рецидивной и пенитенциарной преступности. Доказана необходимость изменения ст. 34 УК Украины путем дополнения ее положением о том, что рецидивом преступления следует признавать совершение любого уголовного правонарушения, что логично вытекает из содержания положений ст. 2, 11, 23–27 УК Украины, в которых определены основания уголовной ответственности, понятие преступления, виды и формы вины.

Ключевые слова: правовые пробелы, правовые коллизии, уголовно-исполнительное законодательство, детерминанты, сфера исполнения наказаний, осуждённый, персонал колоний, международные стандарты.

SUMMARY

Belkina D. S. Legal conflicts and gaps in modern criminal executive law of Ukraine. – Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of legal sciences on a specialty 12.00.08 – criminal law and criminology; criminal executive law. – Classical Private University, Zaporozhye, 2020.

The paper formulates a number of doctrinal provisions, conclusions and recommendations that have important theoretical and practical significance. In particular, for the first time: scientifically substantiated theoretical, legal and practical principles concerning ways of elimination of existing gaps and conflicts in the criminal-executive legislation of Ukraine are formulated. The influence of gaps and conflicts that occur in the criminal-executive legislation of Ukraine on the efficiency of the process of execution-serving of sentences is proved, namely: it is established that their presence not only reduces the effectiveness of criminal-executive activity, but also acts as one of the determinants. destabilizes the rule of law in the field of

execution of punishments. In addition, the patterns of occurrence and development of gaps and conflicts in the criminal executive legislation of Ukraine were determined and the periodization of this process was carried out, namely: a) 1991–2003, when criminal executive legal relations were regulated by the VTK 1971 and departmental acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine; DDUPVP; b) 2004–2014, which is related to the adoption of the KVN and its amendments and additions aimed at bringing the conditions and procedures for the execution of sentences to European standards; c) 2014 – to date – a period of active but unsystematic reforms in the field of execution of sentences; clarified the content and formulated the author's concept of «gaps in the criminal-executive legislation of Ukraine», which should be understood as complete or partial lack of legislative regulation of certain social relations that require legal regulation in the field of punishment, taking into account rule-making techniques and principles of rule-making.

Key words: legal gaps, legal conflicts, criminal executive legislation, determinants, the scope of execution of punishments, condemned, colony staff, international standards.

БЄЛКІНА ДІНА СЕРГІЇВНА

**ПРАВОВІ КОЛІЗІЇ ТА ПРОГАЛИНИ
У СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ**

12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;
кримінально-виконавче право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук

Підписано до друку 22.09.2020.

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк ризографний. Гарнітура Times.
Умовн.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 100 пр. Зам. № 11-2020/21АБ.

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3321 від 25.11.2008